

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จังหวัดระนองเป็นจังหวัดขนาดเล็กอยู่ในเขตภาคใต้ตอนบนของประเทศไทย มีลักษณะเด่นที่ภูมิประเทศที่มีภูเขาจำนวนมาก เป็นแหล่งทรัพยากรแร่ดีบุกในอดีต รวมทั้งมีแหล่งน้ำพุร้อนที่มีชื่อเสียงและด้วยเหตุผลของความสวยงามของพื้นที่ มีน้ำแร่คุณภาพดี มีทรัพยากรธรรมชาติสมบูรณ์ สิ่งแวดล้อมสะอาด สวยงาม แหล่งอาหารสมบูรณ์ ประกอบกับกระแสธรรมชาติบำบัด เป็นผลให้จังหวัดระนองมีประเด็นยุทธศาสตร์ที่ส่งเสริมจุดแข็งดังกล่าวได้แก่ประเด็นยุทธศาสตร์ “เมืองท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ” โดยใช้น้ำแร่เป็นสินค้าหลัก ใช้การแพทย์แผนไทย การสันทนาการและการดูแลสุขภาพเป็นส่วนเสริม มีการกำหนดพันธกิจ “คนมระนองได้สัมผัสกิจกรรมสุขภาพด้วยความประทับใจ” มีกลยุทธ์ในการพัฒนาโดยการเสริมสร้างความเข้มแข็งภาคประชาชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพครบวงจร เสริมสร้างให้องค์การต่าง ๆ และกลุ่มผู้ให้บริการมีบทบาทและศักยภาพในการบริหารจัดการ สร้างระบบเครือข่าย มีความเชื่อมโยงครบวงจร สอดคล้องกับความต้องการของตลาด รวมทั้งพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวก ปรับปรุงและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐาน มีการสร้างสรรค์เอกลักษณ์ และไม่ทำลายธรรมชาติ หรือคุณค่าเดิมของแหล่งท่องเที่ยว

จากการที่จังหวัดระนองเป็นจังหวัดที่มีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ มีภูมิประเทศสวยงาม มีอากาศดี มีความปลอดภัย มีเศรษฐกิจดี สังคมเอื้ออาทร และชุมชนเข้มแข็งจึงทำให้จังหวัดระนองมีศักยภาพสูงที่จะพัฒนาให้เป็นเมืองน่าอยู่ โดยการเสริมสร้างและพัฒนาสิ่งที่มีอยู่ให้เสริมซึ่งกันและกันให้เป็นเมืองที่มีความสวยงาม สงบสุข เอื้ออาทร ปลอดภัย และมีความมั่นคง ด้วยการเป็นเมืองที่มีทุนทางเศรษฐกิจและทุนทางสังคมที่เข้มแข็ง จึงมียุทธศาสตร์เมืองน่าอยู่โดยมีกลยุทธ์การพัฒนาที่สำคัญคือการส่งเสริมอาชีพและการมีงานทำ รวมทั้งการเข้าถึงแหล่งเงินทุน เพื่อสร้างอาชีพและผู้ประกอบการใหม่ โดยการเสริมสร้างศักยภาพและบริหารจัดการสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์สู่สากล การส่งเสริมการส่งออก และการฟื้นฟูทรัพยากรประมง (จังหวัดระนอง, ม.ป.ป.)

จากยุทธศาสตร์ของจังหวัดระนองที่มุ่งเน้นการส่งเสริมการมีอาชีพของชุมชนและการยกระดับแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ประกอบกับความสนใจในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของชาวไทยและชาวต่างชาติอื่น ทำให้มีนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปเที่ยวจังหวัดระนองเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2551 จำนวน 238,961 คน เป็น 278,664 คน ในปี พ.ศ. 2553 โดยนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวจังหวัดระนองที่มากที่สุดในปี พ.ศ. 2553 ได้แก่ชาวไทย รองลงมาคือชาวเยอรมนี ญี่ปุ่น อังกฤษ มาเลเซีย พม่า ออสเตรเลีย อเมริกา แคนาดา และฝรั่งเศส ตามลำดับ ซึ่งสร้างรายได้ให้กับจังหวัดระนองถึงกว่า 1,000 ล้านบาทต่อปี และรายได้จากการท่องเที่ยวนั้นมาจากการใช้จ่ายเงินเพื่อซื้อสิ่งต่าง ๆ ระหว่างการท่องเที่ยว ซึ่งรายได้จากการซื้อสินค้าของที่ระลึกนี้จัดได้เป็นลำดับที่ 4 ของค่าใช้จ่าย รองจากค่าที่พัก

ค่าอาหารและเครื่องดื่ม และค่าใช้จ่ายบันเทิง รายได้จากการท่องเที่ยวนี้เกิดประโยชน์ในการขยายตัวทางเศรษฐกิจ เป็นการสร้างงานและรายได้แก่ประชาชนในท้องถิ่น นอกจากนี้ประโยชน์ที่ได้จากสินค้าของที่ระลึกที่นอกจากการสร้างรายได้แล้วยังเป็นสิ่งเตือนความทรงจำของนักท่องเที่ยว เป็นสื่อประชาสัมพันธ์กระตุ้นให้มีการมาท่องเที่ยวอีกในโอกาสต่อไปทั้งตนเองและบุคคลที่ได้รับของฝาก ของกำนัล

นอกจากจังหวัดระนองจะเป็นจังหวัดที่มีจุดเด่นทางด้านภูมิประเทศ มีทุนทางเศรษฐกิจและทุนทางสังคมแล้ว ยังเป็นจังหวัดที่มีแร่ธาตุอุดมสมบูรณ์ ตามชื่อที่ได้เรียกขานกันมาตั้งแต่อดีตว่า “จังหวัดแร่นอง” แม้ในปัจจุบันเหมืองแร่ดีบุกในจังหวัดระนองจะไม่โด่งดังเช่นแต่ก่อน แต่ดินขาวจังหวัดระนองก็เป็นวัตถุดิบสำคัญในอุตสาหกรรมเซรามิกและอุตสาหกรรมอีกหลายประเภท เช่น อุตสาหกรรมทำสีฟอกสี ทำกระดาษ ทำยาง และอุตสาหกรรมก่อสร้าง เป็นต้น ดินขาวจังหวัดระนองเป็นดินขาวคุณภาพดีนิยมใช้ในงานเซรามิกมากกว่าดินขาวจากแหล่งอื่น ๆ โดยพบดินขาวที่บ้านบางรีน อำเภอเมือง และบ้านบางพระเหนือ กิ่งอำเภอละอุ่น จังหวัดระนอง แต่แม้ว่าดินขาวระนองจะเป็นที่นิยมในงานเซรามิกก็ตาม แต่ชาวจังหวัดระนองเองก็ยังไม่ได้นำดินขาวที่มีชื่อเสียงนี้มาสร้างมูลค่าเพิ่มเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อจำหน่ายเป็นผลิตภัณฑ์และเรื่องราวที่เป็นเอกลักษณ์นี้ต่อบุคคลภายนอกให้ได้รับรู้ ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับดินขาว จังหวัดระนอง โดยการทดลองอัตราส่วนผสมของเนื้อดินปั้น เคลือบ และออกแบบของที่ระลึกจากดินขาวเพื่อส่งเสริมคุณค่าการท่องเที่ยวของจังหวัดระนอง อันเป็นการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตทางอุตสาหกรรมให้เอื้อต่อการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืน รวมทั้งเป็นการสร้างศักยภาพและความสามารถในการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืนต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.2.1 เพื่อศึกษาสภาพการผลิต การจำหน่าย และพฤติกรรมในการเลือกซื้อของที่ระลึกจังหวัดระนอง
- 1.2.2 เพื่อทดลองอัตราส่วนผสมของเนื้อดินปั้นและเคลือบที่เหมาะสมต่อการผลิตของที่ระลึกจังหวัดระนอง

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษานี้มีเป้าหมายเพื่อทดลองอัตราส่วนผสมของเนื้อดินปั้นและเคลือบที่เหมาะสมต่อการผลิตของที่ระลึกเพื่อส่งเสริมคุณค่าการท่องเที่ยวของจังหวัดระนอง โดยมีขอบเขตของการวิจัยดังนี้

- 1.3.1 การศึกษาสภาพการผลิต การจำหน่าย และพฤติกรรมในการเลือกซื้อของที่ระลึกจังหวัดระนอง ได้แก่การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2 ประการได้แก่

- 1.3.1.1 ศึกษาพฤติกรรมในการเลือกซื้อของที่ระลึก

- 1.3.1.2 ศึกษาสภาพการผลิตและจำหน่ายของที่ระลึก

- 1.3.2 การทดลองอัตราส่วนผสมของเนื้อดินปั้นและเคลือบที่เหมาะสมต่อการผลิตของที่ระลึกจังหวัดระนอง ได้แก่ขั้นตอนการศึกษาข้อมูลวัตถุดิบที่จะนำมาใช้ในการทดลองหาอัตราส่วนผสมของเนื้อ

ดินปั้นและเคลือบที่มีวัตถุดิบหลักคือดินขาวจังหวัดระนอง สร้างอัตราส่วนผสม ทดสอบอัตราส่วนผสม และคัดเลือกอัตราส่วนผสมที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการสร้างหรือผลิตเป็นชิ้นงานตามที่ได้ออกแบบไว้

1.3.3 คุณสมบัติของเนื้อดินปั้นที่ทดสอบ ได้แก่

1.3.3.1 คุณสมบัติของน้ำดิน โดยการหาปริมาณน้ำที่ใช้ในการขึ้นรูป ค่าความถ่วงจำเพาะ ปริมาณสารช่วยกระจายลอยตัว และอัตราการหล่อแบบ

1.3.3.2 คุณสมบัติเมื่อแห้ง ได้แก่การทดสอบการหดตัวเมื่อแห้ง

1.3.3.3 คุณสมบัติหลังเผา ได้แก่การทดสอบคุณสมบัติหลังเผาที่อุณหภูมิ 1,230 องศาเซลเซียส บรรยากาศ Oxidation โดยทดสอบการหดตัวหลังเผา การดูดซึมน้ำ และสีหลังเผา

1.3.4 คุณสมบัติของเคลือบที่ทดสอบ ได้แก่ สีเคลือบ และความเหมาะสมกับเนื้อดินปั้น ที่อุณหภูมิ 1,230 องศาเซลเซียส บรรยากาศ Oxidation

1.3.5 เตาเผาที่ใช้ในการทดลองเนื้อดินปั้นและเคลือบ ได้แก่ เตาไฟฟ้า

1.3.6 ขอบเขตด้านประชากร

1.3.6.1 กลุ่มประชากรในการศึกษาพฤติกรรม การเลือกซื้อของที่ระลึกคือนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวที่จังหวัดระนอง และบุคคลทั่วไปที่เป็นผู้ซื้อ หรือสนใจ หรือมีโอกาสในการเลือกซื้อของที่ระลึกจังหวัดระนอง

1.3.6.2 กลุ่มประชากรในการศึกษาสภาพการผลิตและจำหน่ายของที่ระลึกคือ ผู้ผลิตของที่ระลึก และผู้จำหน่ายของที่ระลึกที่อยู่ในจังหวัดระนอง

1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.4.1 พฤติกรรม การเลือกซื้อของที่ระลึก หมายถึง ลักษณะเกี่ยวกับการซื้อ และความคิดเห็นเกี่ยวกับของที่ระลึกจังหวัดระนอง อันได้แก่ ประเภทของที่ระลึกที่เลือกซื้อ ระดับราคา วัตถุประสงค์ของการซื้อ สถานที่ การได้รับข้อมูลข่าวสาร ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อ รูปแบบของที่ระลึกที่ต้องการ รวมทั้งปัญหา อุปสรรคและความต้องการเกี่ยวกับของที่ระลึก

1.4.2 สภาพการผลิตและจำหน่ายของที่ระลึก หมายถึง ลักษณะ สภาพ และความคิดเห็นเกี่ยวกับการผลิต และการจำหน่ายของที่ระลึกจังหวัดระนอง อันได้แก่ ลักษณะของที่ระลึก รูปแบบและประเภทของที่ระลึกที่มีจำหน่าย ระดับราคา ปริมาณการจำหน่าย ปัญหา อุปสรรค และความต้องการเกี่ยวกับของที่ระลึก

1.4.3 อัตราส่วนผสมของเนื้อดินปั้น หมายถึง ส่วนผสมร้อยละของน้ำหนักรีดวัตถุดิบที่ใช้ในการทำเนื้อดินปั้นที่ได้จากการอ่านค่าส่วนผสมของวัตถุดิบจากตารางสามเหลี่ยมด้านเท่าจำนวน 36 อัตราส่วนผสม

1.4.4 อัตราส่วนผสมของเคลือบ หมายถึง ส่วนผสมร้อยละของน้ำหนักรีดวัตถุดิบที่ใช้ในการทำเคลือบที่ได้จากการอ่านค่าส่วนผสมของวัตถุดิบจากตารางสามเหลี่ยมด้านเท่าจำนวน 36 อัตราส่วนผสม

1.4.5 คุณสมบัติของเนื้อดินปั้น หมายถึง ลักษณะทางกายภาพของเนื้อดินปั้นในขณะที่เป็นน้ำดิน เมื่อแห้ง และหลังเผาที่อุณหภูมิ 1,230 องศาเซลเซียส บรรยากาศ Oxidation

1.4.6 คุณสมบัติของน้ำดิน หมายถึง ลักษณะทางกายภาพของเนื้อดินป็นในขณะที่เป็นน้ำดิน ได้แก่ ปริมาณน้ำที่ใช้ในการขึ้นรูป ความถ่วงจำเพาะ ปริมาณสารช่วยกระจายลอยตัว และอัตราการหล่อแบบ

1.4.7 คุณสมบัติเมื่อแห้ง หมายถึง ลักษณะทางกายภาพของเนื้อดินป็นเมื่อแห้ง ได้แก่ การหดตัวเมื่อแห้ง

1.4.8 คุณสมบัติหลังเผา หมายถึง ลักษณะทางกายภาพของเนื้อดินป็นหลังเผาที่อุณหภูมิ 1,230 องศาเซลเซียส บรรยากาศ Oxidation ได้แก่ การหดตัวหลังเผา การดูดซึมน้ำ และสีหลังเผา

1.4.9 ปริมาณน้ำที่ใช้ในการขึ้นรูป หมายถึง ร้อยละของปริมาณน้ำที่ใช้ในส่วนผสมของน้ำดิน เพื่อให้ดินมีความถ่วงจำเพาะระหว่าง 1.60–1.70

1.4.10 ความถ่วงจำเพาะ หมายถึง อัตราส่วนระหว่างความหนาแน่นของน้ำดินเปรียบเทียบกับความหนาแน่นของน้ำ

1.4.11 ปริมาณสารช่วยกระจายลอยตัว หมายถึง ร้อยละของปริมาณโซเดียมซิลิเกตที่ใช้ทำให้น้ำดินมีการไหลตัวดี

1.4.12 อัตราการหล่อแบบ หมายถึง ปริมาณเนื้อดินที่เกาะผิวแบบพิมพ์พลาสติกในเวลาที่กำหนด ซึ่งในการทดลองครั้งนี้กำหนดให้วัดความหนาของชั้นดินที่เกาะผิวแบบพิมพ์ที่เวลา 5 นาที และ 10 นาที

1.4.13 การหดตัวเมื่อแห้ง หมายถึง ร้อยละการหดตัวเชิงเส้นของอัตราส่วนผสมของเนื้อดินป็นตั้งแต่หลังขึ้นรูปเสร็จ จนกระทั่งแห้งสนิทหลังผ่านการอบที่อุณหภูมิ 110 องศาเซลเซียส นาน 24 ชั่วโมง

1.4.14 การหดตัวหลังเผา หมายถึง ร้อยละของการหดตัวเชิงเส้นของอัตราส่วนผสมของเนื้อดินป็น ตั้งแต่แห้งสนิทจนถึงหลังเผาที่อุณหภูมิ 1,230 องศาเซลเซียส

1.4.15 การดูดซึมน้ำ หมายถึง ร้อยละของน้ำหนักของเนื้อดินป็นที่เปลี่ยนไปจากการดูดซึมน้ำเข้าสู่รูพรุนของเนื้อดินป็นหลังการเผาที่อุณหภูมิ 1,230 องศาเซลเซียส บรรยากาศ Oxidation

1.4.16 คุณสมบัติของเคลือบ หมายถึง ลักษณะทางกายภาพของเคลือบภายหลังจากการเผาที่อุณหภูมิ 1,230 องศาเซลเซียส บรรยากาศ Oxidation ได้แก่ สีเคลือบ และความเหมาะสมกับเนื้อดินป็น

1.4.17 ความเหมาะสมของเคลือบกับเนื้อดินป็น หมายถึง คุณสมบัติของเคลือบด้านการปิดบังผิวผลิตภัณฑ์ ได้แก่ ลักษณะเคลือบทึบ และเคลือบใส ลักษณะผิวเคลือบ ได้แก่ การพิจารณาว่าผิวเคลือบเป็นเคลือบด้าน เคลือบมัน หรือเคลือบกึ่งด้านกึ่งมัน และตำหนิเคลือบ